

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА ПРОПОЗИЦІЯ ОСНОВНИХ НАПРЯМКІВ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ

Невпинне зростання взаємозалежності і взаємопов'язаних національних економік робить дедалі актуальнішим питання забезпечення їхньої конкурентоспроможності як запоруки сталого розвитку.

Національна конкурентоспроможність – це здатність країни за умов вільних та прозорих відносин виробляти товари і послуги, які відповідають вимогам міжнародних ринків, і одночасно підтримувати та підвищувати протягом тривалого часу реальні доходи свого населення. [1, с.23]

Метою даної статті є аналіз стану конкурентоспроможності української економіки, визначення перешкод, які впливають на її рівень і запропонувати напрямки росту конкурентоспроможності економіки України.

Характерною особливістю сучасного етапу трансформації національної економіки України є мінливість і невизначеність ринкових умов, у яких функціонують підприємства. Саме це обумовлює пошук нових пріоритетів ефективності діяльності, головним завданням яких є забезпечення стійкого розвитку та стабільності господарювання в умовах конкуренції у довгостроковій перспективі. [3, с.4]

На жаль, конкурентоспроможність національної економіки України залишається низькою. Навіть за приблизними прогнозами, еволюція, тобто переважання існуючих тенденцій, чинників і конкурентних переваг протягом наступних 10-15 років не призведе до економіки нової якості, а отже і до оновлення країни загалом.

На сьогоднішній час головними перешкодами на шляху забезпечення конкурентоспроможності національної економіки України є вузькість внутрішнього ринку, фіскальна спрямованість податкової політики, відсутність стимулів інноваційно-інвестиційної діяльності, тінізація економіки, поширення корупції, неієздатність системи державного управління в забезпеченні та захисті конкурентних переваг вітчизняних товаровиробників.

Розглянемо основні показники, які характеризують стан конкурентоспроможності економіки України.

Одним з таких показників є індекс інноваційної економіки. Для України цей показник складає 5,7 балів за 10-ти бальною шкалою, це менше не тільки за показники розвинутих країн, але й країн з перехідною економікою. Індекс економічної свободи України, що визначався Світовим банком, характеризує її репресивну міру (125 ранг серед країн з перехідною економікою, тобто останнє місце).

За індексом людського розвитку Україна посідає 85-90 місце, за розрахунками НАН України, а за даними ООН – 102 місце (у 2009 р.). Серед чинників, які перешкоджають конкурентоспроможності, конкурентна протидія займає 11 рангове місце, а найбільш вагомими є незатребуваність творчої людини, пасивність і байдужість людей.

У рейтингу підприємницької привабливості 2009 – 2012 рр. Україна посідає 70 місце серед 82 країн (Росія – 62).

Одним із вагомих показників соціально орієнтованої економіки та її конкурентоспроможності, який розглядався за 2009 р. є вартість робочої сили в Україні, яка складає 45 центів на годину, тоді як у Німеччині – 25 дол. США, Японії – 16,5 дол., США – 15,5 дол., Франції – 15,5 дол., Великій Британії – 13 дол. Порівняно з Росією вартість робочої сили в Україні удвічі дешевша. [4, с. 7-9]

Розглянуті вище показники конкурентоспроможності лише підтверджують її низький рівень, тому її підвищення повинно стати одним з головних завдань державної політики. Отже, державна політика повинна здійснювати підтримку експортного потенціалу, реалізовувати політику імпортозаміщення, активізувати інвестиційний процес, та виконувати стимулювання виробництва як гаранта національної економічної безпеки, підвищити конкурентоспроможність регіонів України.

Необхідно зазначити також, що важливими чинниками підвищення конкурентоспроможності економіки України загалом та окремих підприємств на світових ринках мають стати сприятливе підприємницьке середовище, інвестиційний клімат, прозора й необтяжлива податкова система та відносно дешевша, порівняно з розвинутими країнами, робоча сила.

Але не варто забувати, що Україна все ж таки має конкурентні переваги в порівнянні з іншими державами, до яких відносяться: вигідне гео економічне розташування країни; різноманітні запаси природних ресурсів; численні кваліфіковані трудові ресурси; потужна матеріально-технічна база; наявність у деяких галузях промисловості, особливо в аерокосмічній, унікальних передових технологій, які спираються на розвинутий науковий і високий інтелектуальний потенціал виробничого персоналу. Але за рівнем розвитку інституційного та інноваційного середовища, якістю життя населення та екологічними показниками наша країна істотно відстає від розвинених країн світу.

Все це означає, що без негайних дій ситуація в Україні буде погіршуватися, що поставить під сумнів перспективи подальшого економічного зростання економіки та добробуту суспільства. Відсутність дієвих реформ зумовить подальше швидке нагромадження економічних і соціальних проблем. І тільки негайні, адекватні та послідовні дії дозволять запобігти погіршенню ситуації та допоможуть економіці відновити високі темпи економічного зростання, забезпечити гідний рівень добробуту.

Таким чином, для забезпечення конкурентоспроможності національної економіки в жорсткому глобальному середовищі уся система державного

управління має здійснити свідоме цілеспрямоване регулювання трансформаційних процесів за такими напрямками її росту:

1. Інституціоналізація стабільного конкурентного середовища, яка включала б в себе послідовний розвиток інститутів захисту приватної власності та прав найманих працівників, запровадження ефективних механізмів розв'язання корпоративних конфліктів, регулювання цін та витрат монополістів рентних відносин з метою недопущення підвищення цін і тарифів на їхню продукцію, запобігання недобросовісній конкуренції проти національних виробників як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках, спрощення доступу до фінансових та інформаційних ресурсів для малого та середнього бізнесу, розвиток інфраструктури відповідної підтримки.

2. Розвиток та примноження великого національного капіталу, введення його у прозоре економічно-правове поле, підвищення соціальної відповідальності перед суспільством, нарощення національного інвестиційного потенціалу та державна підтримка експансії на зовнішні ринки, припинення практики реприватизації як засобу зведення політичних рахунків та перерозподілу власності на користь політично домінуючих фінансово-олігархічних груп.

3. Стимулювання інноваційної діяльності, що вимагає поетапної зміни переважно сировинно-експортної структури економіки, переорієнтація інвестиційних потоків на інноваційну сферу, впровадження високих технологій, формування в Україні засад інноваційної моделі розвитку. З цією метою має бути створена національна інноваційна система, що органічно поєднуватиме фундаментальну та прикладну науки, технологічну сферу, виробництво та управління інноваційними процесами, що сприятиме становленню й розширенню внутрішнього ринку інновацій.

4. Концентрація фінансових та інтелектуальних ресурсів на розвитку пріоритетних напрямів, наукомістких високотехнологічних виробництв шляхом створення потужних об'єднань вітчизняних підприємств однієї галузі, а також розвитку виробничої кооперації з відповідними фірмами ЄС, країн СНД.

5. Підтримка потужних національних корпорацій, фірм, які претендують на роль глобальних гравців, подальша інтеграція у світовий науково-технічний простір на основі посилення позицій у глобальному обороті високотехнологічної продукції, спеціалізації з надання інтелектуальних послуг у галузі фундаментальних і прикладних наукових досліджень та професійної освіти.

6. Професіоналізація ринкової, соціальної та державної діяльності, стимулювання розвитку недержавних організацій з метою структуризації та консолідації громадянського суспільства, економічного і політичного життя. [2, с.70-72]

Виходячи з вищезазначеного можна зробити такий висновок, що конкурентоспроможність національної економіки слід розглядати як економічну категорію, що характеризує здатність національної економіки забезпечити стабільне становище країни на зовнішньому і внутрішньому ринках та зростаючого рівня матеріального добробуту громадян. А для стабільності конкуренто-

спроможності національної економіки України слід насамперед удосконалювати та розвивати взаємодію всіх суб'єктів господарювання на засадах освітнього, наукового та інноваційного потенціалів.

Література

1. Бєлейченко О. Г. Теоретико-методологічні основи конкурентоспроможності національної економіки // Актуальні проблеми економіки.- 2009.- №11.- с. 22-29.
2. Бодров В. Г. Основи конкурентоспроможності економіки України // Фінанси України.- 2008.-№ 9.- с. 67-74.
3. Колесник Ю. В. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємств // Економіка, Фінанси, Право.- 2010.- №5.- с. 3-8.
4. Попова В. Конкурентоспроможність економіки України: джерела формування та соціальні наслідки // Економіка України.- 2009.- №8.- с. 4-13.